

C/2024/4055

12.7.2024

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Προς μεγαλύτερη συμμετοχή των κρατών μελών, των περιφερειών και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στην υλοποίηση του μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2024/4055)

Εισηγητής: **Marc DECOSTER**

Σύμβουλος	Hubert DELORME
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	13.7.2023
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον»
Έγκριση από το τμήμα	9.4.2024
Έγκριση από την Ολομέλεια	25.4.2024
Σύννοδος ολομέλειας αριθ.	587
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	163/0/0

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επαναλαμβάνει την υποστήριξή της στο μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ (ΜΟΑΠ) και τη δέσμευσή της για την υλοποίησή του. Σημειώνει ότι τα μέτρα του αγροτικού σχεδίου δράσης της ΕΕ και του αγροτικού συμφώνου ανταποκρίνονται σε μεγάλο βαθμό στις προσδοκίες των αγροτικών φορέων, ιδίως μέσω της αγροτικής θωράκισης, του Παρατηρητηρίου για τις αγροτικές περιοχές και των πρωτοβουλιών του σχεδίου δράσης. Ωστόσο, ζητεί να συμπληρωθεί το αγροτικό σχέδιο δράσης με νέες διατάξεις και να επικαιροποιηθεί για την καλύτερη κάλυψη των αναγκών της υπαίθρου, με ετήσια αξιολόγηση της εφαρμογής του σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο.

1.2. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η επιτυχία του ΜΟΑΠ βασίζεται στη στενή συμμετοχή των κρατών μελών, των περιφερειών, των τοπικών αρχών, καθώς και των οικονομικών και κοινωνικών φορέων και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα επίπεδα. Σε αυτά εναπόκειται να καθορίσουν τις προτεραιότητες δράσης για κάθε περιοχή σε τοπικό επίπεδο, ανάλογα με την ιδιαίτερη κατάστασή της. Στο πλαίσιο αυτό, το αγροτικό σύμφωνο θεσπίστηκε για να ενθαρρύνει τη συμμετοχή όλων των φορέων σε όλα τα επίπεδα. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει αυτή την πολυεπίπεδη και πολυσυμμετοχική προσέγγιση διακυβέρνησης και ζητεί την ενίσχυσή της, ώστε να συμμετέχουν πραγματικά όλοι οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς και οι διοικητικές αρχές στο πλαίσιο της διαδικασίας καθορισμού και εφαρμογής των μέτρων του αγροτικού σχεδίου δράσης και του αγροτικού συμφώνου, σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

1.3. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επικροτεί την υιοθέτηση προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης, όπως τα αγροτικά θεματολόγια και τα αγροτικά σύμφωνα, από διάφορα κράτη μέλη και περιφέρειες. Η δημοσίευση του εγγράφου στρατηγικού προσανατολισμού με τίτλο «Υλοποίηση του αγροτικού συμφώνου στα κράτη μέλη»⁽¹⁾ θα πρέπει να χρησιμεύσει ως οδηγός για τα κράτη μέλη ώστε να δρομολογήσουν ή να ενισχύσουν τις δράσεις τους υπέρ των αγροτικών περιοχών. Η ΕΟΚΕ προτείνει την έγκριση ενός ευρωπαϊκού χάρτη για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αγροτικών και αστικών περιοχών με βάση τα εν λόγω προγράμματα.

(¹) Υλοποίηση του αγροτικού συμφώνου στα κράτη μέλη : https://rural-vision.europa.eu/system/files/2023-09/rpso-policy-briefing-rural-pacts-draft-230920_0.pdf.

1.4. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 2023 ⁽²⁾, στα οποία ζητείται η μετατροπή του αγροτικού οράματος σε ολοκληρωμένη αγροτική στρατηγική της ΕΕ, με τη μορφή μιας συνολικής προσέγγισης που θα αναπτυχθεί από τους αγροτικούς φορείς σε συνεργασία με τις αρμόδιες τοπικές αρχές. Η νέα αυτή στρατηγική αναμένεται να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός νέου ευρωπαϊκού αγροτικού μοντέλου.

1.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το αγροτικό σύμφωνο και το αγροτικό σχέδιο δράσης αποτελούν τη βάση για τη μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης μετά το 2027, η οποία θα αφορά όλες τις αγροτικές περιοχές και θα είναι προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες συνθήκες τους. Για την επίτευξη αυτού του μακρόπνοου οράματος, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διερευνήσει τη δυνατότητα δημιουργίας μιας ειδικής πολιτικής αφιερωμένης στην εφαρμογή του αγροτικού σχεδίου δράσης και του αγροτικού συμφώνου, με επαρκή χρηματοδότηση, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή των διατάξεων που προτείνονται στο ΜΟΑΠ. Είναι σημαντικό η νέα αυτή πολιτική να αξιοποιήσει όλα τα διαθέσιμα ταμεία, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), των διαρθρωτικών ταμείων και της πολιτικής συνοχής, για την αποτελεσματική υλοποίηση του μακρόπνοου οράματος.

1.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης θα πρέπει να δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις οικογενειακές δομές, στις επιχειρήσεις «ανθρώπινης κλίμακας» και στις τοπικές κλίμακας δραστηριότητες.

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τις αγροτικές περιοχές αποτελεί βασικό εφόδιο για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να το χρησιμοποιήσει για να συμπληρώσει τις γνώσεις σχετικά με τους αγροτικούς φορείς, ιδίως τις μικρομεσαίες και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, τις γεωργικές δραστηριότητες, τους συνεταιρισμούς, τον ρόλο των γυναικών, καθώς και τη συμπληρωματικότητά τους και τον διατομεακό τους διάλογο, την οικονομική και κοινωνική σημασία τους και τις ανάγκες τους. Η παρακολούθηση της υλοποίησης των προτεραιοτήτων που καθορίζονται στο αγροτικό σύμφωνο και στο αγροτικό σχέδιο δράσης θα μπορούσε να αποτελέσει πρόσθετη αρμοδιότητα του παρατηρητηρίου.

1.8. Η ΕΟΚΕ συνιστά το αγροτικό σχέδιο δράσης να περιλαμβάνει ειδικούς στόχους που θα συνδέονται ιδίως με τις συνθήκες διαβίωσης στις αγροτικές περιοχές, όπως την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την ψηφιακή συνδεσιμότητα, την κινητικότητα και τις μεταφορές, καθώς και τη στέγαση. Τα στοιχεία αυτά είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και για την ενίσχυση της ελκυστικότητας αυτών των περιοχών.

1.9. Η ΕΟΚΕ ζητεί να επικαιροποιηθεί το αγροτικό σχέδιο δράσης και να προσδιοριστούν ιδίως οι κανόνες και οι δεσμεύσεις των κρατών μελών και των περιφερειών σε σχέση με την αγροτική ανάπτυξη. Η προσέγγιση αυτή πρέπει να διασφαλίζει ένα όραμα πιο πλήρες, ολοκληρωμένο και προορατικό, υποστηριζόμενο από σαφείς στόχους με συγκεκριμένες προθεσμίες και αυστηρή παρακολούθηση.

1.10. Η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα την καθιέρωση της εργαλειοθήκης χρηματοδότησης ⁽³⁾ για τις αγροτικές περιοχές, αλλά εκφράζει τη λύπη της για την ανεπάρκεια των ευρωπαϊκών κονδυλίων. Ζητεί την ενίσχυσή τους, τη χρήση χρηματοδοτικών μέσων όπως το InvestEU ⁽⁴⁾ και τη στήριξη της συμμετοχικής χρηματοδότησης, καθώς και της πρόσβασης σε τραπεζικές πιστώσεις μέσω της ανάπτυξης αλληλεγγυητικών συστημάτων. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης την ενίσχυση των μέσων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και προτείνει επομένως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο δημιουργίας της νέας πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης μετά το 2027, που αναφέρεται ανωτέρω.

1.11. Η πολυπλοκότητα της πρόσβασης στα διάφορα ευρωπαϊκά ταμεία αποθαρρύνει τους φορείς υλοποίησης έργων. Η ΕΟΚΕ προτείνει μέτρα απλούστευσης, ιδίως μια ενιαία διαδικασία υποβολής έργων, αναλογικούς ελέγχους, νέους κανόνες πληρωμής και περιφερειακά ενιαία σημεία επαφής, καθώς και ταχεία επίλυση των διαφορών. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η συντριπτική πλειονότητα των αγροτικών φορέων μπορεί να επωφεληθεί από τη χρηματοδότηση της ΕΕ για την αγροτική ανάπτυξη μόνο στο πλαίσιο συλλογικών έργων που υλοποιούνται, μεταξύ άλλων, από τοπικούς ή περιφερειακούς οργανισμούς.

1.12. Οι οργανισμοί αυτοί διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην καθοδήγηση και τη συμβουλευτική, ιδίως για τις μικρομεσαίες και τις πολύ μικρές γεωργικές και μη γεωργικές επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσει τις συλλογικές δράσεις και να βελτιώσει την πρόσβαση στη συμβουλευτική που παρέχουν αυτοί οι ενδιάμεσοι οργανισμοί με τη λήψη σχετικών μέτρων στήριξής τους στο πλαίσιο του αγροτικού σχεδίου δράσης, με την προώθηση της πρόσβασης σε μέτρα τεχνικής βοήθειας και ανάπτυξης ικανοτήτων και με τη δημιουργία σημείων ενημέρωσης και συμβουλευτικής σε επίπεδο NUTS 3. Ζητεί επίσης να ενισχυθούν σημαντικά οι συντονισμένες πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης, όπως το Leader και τα έξυπνα χωριά, και να ενθαρρυνθούν οι καινοτόμες τοπικές πρωτοβουλίες.

⁽²⁾ Συμπεράσματα σχετικά με ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ : Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας - Consilium (europa.eu).

⁽³⁾ <https://funding.rural-vision.europa.eu/?lng=el>.

⁽⁴⁾ <https://www.eib.org/en/products/mandates-partnerships/investeu/index.htm>.

1.13. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πολλοί τοπικοί φορείς έχουν άγνοια όσον αφορά το μακρόπνοο όραμα και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσει τα επικοινωνιακά της σχέδια με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών, όπως επίσης και με τα μέσα ενημέρωσης, ώστε να ενημερώνονται οι τοπικοί φορείς και οι δημόσιες αρχές αυτοδιοίκησης. Από την πλευρά της, η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει τις δράσεις της για προώθηση και κινητοποίηση, όπως αναφέρεται στη δέσμευσή (⁵) της υπέρ του αγροτικού συμφώνου.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Στη γνωμοδότησή της NAT/839 (⁶) με θέμα το ΜΟΑΠ, η ΕΟΚΕ εξέφρασε τη στήριξή της στην πρόταση της Επιτροπής και ενέκρινε τα μέτρα του αγροτικού σχεδίου δράσης και του αγροτικού συμφώνου, τονίζοντας ότι, εάν υλοποιηθούν, θα υπάρξουν πραγματικές βάσεις για ένα αισιόδοξο και βέβαιο μέλλον για την ευρωπαϊκή ύπαιθρο.

2.2. Οι αγροτικές περιοχές παρουσιάζονται συχνά ως οι μελλοντικές οικονομικές και βιομηχανικές περιοχές της ΕΕ, οι οποίες χαρακτηρίζονται κυρίως από τους διαγενεακούς δεσμούς, τη στενή σχέση με το περιβάλλον και το δυναμικό επιχειρηματικό πνεύμα. Οι πολιτικές υπέρ των αγροτικών περιοχών πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλομορφία κάθε αγροτικής περιοχής και να σχεδιάζονται και να εφαρμόζονται σε στενή συνεργασία με όλους τους τοπικούς φορείς.

2.3. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης πρέπει να καλύπτει όλες ανεξαιρέτως τις αγροτικές περιοχές, ανταποκρινόμενη στις τοπικές συνθήκες και τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε περιοχής.

2.4. Η επιτυχία του μακρόπνοου οράματος θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την αποδοχή όλων των κρατών μελών, των περιφερειών και των τοπικών κοινοτήτων και από τον βαθμό συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων, των γεωργών, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών. Υπό την έννοια αυτή, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το αγροτικό σύμφωνο και ζητεί την ενίσχυσή του.

2.5. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όλες οι υπηρεσίες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων πρέπει να συμμετέχουν στην υλοποίηση των προτεραιοτήτων του αγροτικού συμφώνου και του αγροτικού σχεδίου δράσης, οι έννοιες των οποίων θα πρέπει να ενταχθούν σε όλες τις προτεραιότητες πολιτικής και τα επιχειρησιακά προγράμματα της ΕΕ. Όλες οι νομοθετικές και επιχειρησιακές προτάσεις της ΕΕ θα πρέπει να υπόκεινται σε εκτιμήσεις αντικτύπου στο αγροτικό περιβάλλον και σε συστηματικές διαβουλεύσεις με εκπροσώπους των αγροτικών φορέων πριν από την έγκρισή τους.

2.6. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η σφαιρική θεώρηση του ΜΟΑΠ δίνει τη δυνατότητα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να ωφεληθούν από τα προγράμματα του αγροτικού σχεδίου δράσης και του αγροτικού συμφώνου. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στους τοπικούς φορείς και στις πολιτικές και διοικητικές αρχές σε όλα τα επίπεδα να καθορίσουν από κοινού προτεραιότητες δράσης και χρηματοδότησης. Οι προτεραιότητες αυτές πρέπει να καθιστούν εφικτή όχι μόνο την προσαρμογή σε ειδικές συνθήκες, όπως αυτές που επικρατούν στις ορεινές περιοχές, στις παράκτιες περιοχές, στα νησιά και στις περιφερειακές και τις εξόχως απόκεντρες περιοχές, αλλά και την ταχεία ανταπόκριση —όπως το πρόγραμμα «Συνδρομή στην Ανάκαμψη για τη Συνοχή και τις Περιοχές της Ευρώπης» (REACT-EU) (⁷) ή το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (JTF) (⁸)— σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και συγκεκριμένες προκλήσεις τοπικού ενδιαφέροντος, όπως οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής ή ο οικονομικός και κοινωνικός αντίκτυπος του κλεισίματος επιχειρήσεων ή των αποφάσεων στον τομέα της διεθνούς πολιτικής.

2.7. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές είναι σαφώς προσδιορισμένες. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ένα κενό στα δεδομένα και τονίζει την έλλειψη συνολικών μελετών, ιδίως όσον αφορά την ολοκλήρωση οικονομικών δραστηριοτήτων πέραν της γεωργίας.

2.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το μακρόπνοο όραμα πρέπει να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο της μελλοντικής πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης μετά το 2027, η οποία πρέπει να βασίζεται στις προτάσεις του αγροτικού σχεδίου δράσης και να ενισχύει την εφαρμογή του αγροτικού συμφώνου. Εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι το όραμα αυτό δεν είναι ακόμη επαρκώς γνωστό σε πολλούς φορείς χάραξης πολιτικής.

2.9. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να υιοθετήσουν μια νέα πολιτική αγροτικής ανάπτυξης η οποία θα θέτει σε εφαρμογή τις συστάσεις του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 2023 και να δημιουργήσει τα αντίστοιχα επιχειρησιακά προγράμματα.

(⁵) Δέσμευση της ΕΟΚΕ υπέρ του αγροτικού συμφώνου : <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/news/eesc-commits-supporting-eus-rural-pact>.

(⁶) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ» [COM(2021) 345 final] (ΕΕ C 290 της 29.7.2022, σ. 137).

(⁷) https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/react-eu_en?prefLang=el.

(⁸) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_el.

2.10. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (*) σχετικά με τα βασικά επιτεύγματα του οράματος και τη μελλοντική πορεία, και σημειώνει με ικανοποίηση τις ομοιότητες με τις συστάσεις και τις πιθανές κατευθύνσεις για το μέλλον που παρουσιάζονται στην παρούσα γνωμοδότηση. Εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η γνωμοδότηση απαντά σε διάφορα ερωτήματα που θέτει η έκθεση και προτείνει ορισμένες καινοτόμες λύσεις και πρωτοβουλίες.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

Το αγροτικό σύμφωνο και η εργαλειοθήκη

3.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι τα μέτρα του συμφώνου ανταποκρίνονται σε μεγάλο βαθμό στις προσδοκίες και επικροτεί τη δημιουργία της κοινότητας του αγροτικού συμφώνου και τις διάφορες δράσεις που δρομολογήθηκαν. Ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναπτύξει τις δραστηριότητές της στο πλαίσιο αυτό και να διαδώσει ευρέως τις εργασίες και τα αποτελέσματά τους.

3.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δημοσίευση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή της εργαλειοθήκης σχετικά με τη χρηματοδότηση της ΕΕ για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Προτείνει, αφενός, τη διάδοσή της σε όλους τους αγροτικούς φορείς, ιδίως μέσω των εθνικών και περιφερειακών αρχών, οι οποίες θα μπορέσουν να τη συμπληρώσουν με τα δικά τους εθνικά και περιφερειακά προγράμματα χρηματοδότησης, και, αφετέρου, τη δημιουργία ενός προγράμματος ενημέρωσης και κατάρτισης για τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς που συνοδεύουν και συμβουλεύουν τους αγροτικούς φορείς, μεταξύ άλλων μέσω τεχνικής βοήθειας και ανάπτυξης ικανοτήτων.

Αγροτική θωράκιση

3.3. Στη γνωμοδότησή της NAT/839, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ενίσχυση του μηχανισμού αγροτικής θωράκισης με στόχο την αξιολόγηση του αντικτύπου των ενωσιακών νομοθετικών πρωτοβουλιών στις αγροτικές περιοχές. Ζητεί πλήρη διαφάνεια όσον αφορά τη θωράκιση που έχει ήδη λάβει χώρα και αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο λαμβάνεται υπόψη η αγροτική πραγματικότητα στη νομοθετική διαδικασία. Καλεί επίσης το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εφαρμόζουν την αγροτική θωράκιση στις διαδικασίες τους.

3.4. Η ΕΟΚΕ καλεί τους ενδιαφερόμενους εταίρους σε ευρωπαϊκό επίπεδο και στα κράτη μέλη να ενημερώσουν την η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των εργασιών της κοινότητας του αγροτικού συμφώνου, σχετικά με τα ισχύοντα νομοθετήματα που δεν είναι προσαρμοσμένα στην πραγματικότητα των αγροτικών περιοχών και τα οποία θα πρέπει να αναθεωρηθούν.

3.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι τα κράτη μέλη καλούνται να προβαίνουν σε θωράκιση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, προκειμένου να αυξηθούν η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας, ενθαρρύνει σθεναρά την Επιτροπή να συμπεριλάβει στο αγροτικό σχέδιο δράσης τη δημοσίευση ετήσιας έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή της θωράκισης στα κράτη μέλη. Η έκθεση αυτή θα πρέπει όχι μόνο να παρέχει λεπτομερή αξιολόγηση του τρόπου διεξαγωγής της θωράκισης σε διάφορα επίπεδα, αλλά θα πρέπει επίσης να επισημάνει τις ορθές πρακτικές που παρατηρούνται. Η προσέγγιση αυτή θα αυξήσει τη σαφήνεια και την προβολή της διαδικασίας αγροτικής θωράκισης, προωθώντας παράλληλα την ανταλλαγή γνώσεων και τη διάδοση των ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη μιας πιο συνεκτικής και αποτελεσματικής πολιτικής θωράκισης.

3.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα επιτακτική την ανάγκη να καταργηθούν οι υπερβολικές ρυθμίσεις στην ενωσιακή νομοθεσία οι οποίες έχουν αρνητικό ή αποτρεπτικό αντίκτυπο στις επαγγελματικές και κοινωνικές δραστηριότητες στις αγροτικές περιοχές, και να απλουστευθεί η νομοθεσία μέσω περιορισμού της στα απολύτως αναγκαία. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τις κανονιστικές αυτές ρυθμίσεις μαζί με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους.

3.7. Λαμβανομένων υπόψη των διοικητικών εμποδίων και των ενίοτε αντικρουόμενων κανονιστικών ρυθμίσεων, ιδίως όσον αφορά τη χορήγηση αδειών για την κατασκευή, την αποκατάσταση ή τη μετατροπή εγκαταστάσεων στις αγροτικές περιοχές, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να λάβουν παρόμοια μέτρα σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

(*) Το μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ: βασικά επιτεύγματα και μελλοντική πορεία (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=comnat%3ACOM_2024_0450_FIN).

Το Παρατηρητήριο για τις αγροτικές περιοχές για την εξυπηρέτηση των αναγκών της υπαίθρου

3.8. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία του Παρατηρητηρίου για τις αγροτικές περιοχές, οι εργασίες του οποίου θα πρέπει να υπερβαίνουν τη συλλογή και τη διάδοση στατιστικών δεδομένων για το αγροτικό περιβάλλον και να επικεντρώνονται σε διεξοδικές αναλύσεις και ερευνητικά έργα. Η ΕΟΚΕ συνιστά την κατάρτιση προγράμματος εργασίας του παρατηρητηρίου σε συμφωνία με τους αγροτικούς φορείς, το οποίο θα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη γνώση των διαφόρων αγροτικών οικονομικών και κοινωνικών φορέων και των αναγκών τους, στους τομείς δραστηριότητας και στην εξέλιξή τους, καθώς και στον οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών αγροτικής ανάπτυξης. Επιπλέον, το Παρατηρητήριο για τις αγροτικές περιοχές θα μπορούσε να διαδώσει ορθές πρακτικές, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και του συντονισμού των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Η παρακολούθηση της υλοποίησης των προτεραιοτήτων που καθορίζονται στο αγροτικό σύμφωνο και στο αγροτικό σχέδιο δράσης θα μπορούσε να αποτελέσει πρόσθετη αρμοδιότητα του παρατηρητηρίου.

3.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει ιδιαίτερα τη λύπη της για την έλλειψη δεδομένων σχετικά με τον οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο πρωτοβουλιών όπως το Leader, η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, τα έξυπνα χωριά και το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους. Οι ολοκληρωμένες ποιοτικές αναλύσεις αυτών των πρωτοβουλιών είναι απαραίτητες για τη διάδοσή τους, ως ορθές πρακτικές, στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και στους αγροτικούς φορείς.

3.10. Μία από τις κρίσιμες προκλήσεις για ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη είναι η προσφορά θέσεων εργασίας και προοπτικών για το μέλλον στη νεολαία. Παρά τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζουν ως βασικοί δημιουργοί θέσεων εργασίας στις αγροτικές περιοχές, οι μικρομεσαίες και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις της υπαίθρου, που αντιπροσωπεύουν περί τα οκτώ εκατομμύρια επιχειρήσεις στην Ευρώπη, στερούνται προβολής. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την ουσιαστική συμβολή τους στην οικονομική και κοινωνική ισορροπία των αγροτικών περιοχών. Τονίζει ότι πολλές μικρομεσαίες και πολύ μικρές επιχειρήσεις στην υπαίθρο δραστηριοποιούνται στις εθνικές και τις διεθνείς αγορές και ότι πολλές εξ αυτών θεωρούνται «κρυφοί» πρωταθλητές, μεταξύ άλλων στους τομείς της ιδιαίτερας προηγμένης τεχνολογίας.

3.11. Ομοίως, παρά το μέγεθος και τις δυνατότητές του, ο συνεταιριστικός τομέας εξακολουθεί να μην έχει τη δέουσα αναγνώριση, μολονότι αφορά όλες τις γεωργικές και μη γεωργικές οικονομικές δραστηριότητες και προωθεί τη μεταξύ τους συνεργασία. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο τομέας αυτός αποτελεί σημαντική πηγή επιχειρηματικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας, καθώς και εγγύηση του εισοδήματος των επιχειρηματιών της υπαίθρου. Μία εύρωστη πολιτική στήριξης του συνεταιριστικού τομέα είναι ζωτικής σημασίας.

3.12. Μολονότι ο αγροτικός τομέας έχει μελετηθεί εκτενώς, οι ιδιαιτερότητές του σε διάφορα είδη αγροτικών περιοχών χρήζουν καλύτερης κατανόησης, ιδίως στις περιοχές με «μειονεκτήματα» και στις απομακρυσμένες και απόκεντρες περιοχές.

3.13. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δρομολογήσει ταχέως σε ευρωπαϊκό επίπεδο μελέτες και αναλύσεις σχετικά με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, τους συνεταιρισμούς και τον αγροτικό τομέα, χρησιμοποιώντας το Παρατηρητήριο για τις αγροτικές περιοχές ως κύριο εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων, την τομεακή ανάλυση και τη διατύπωση συστάσεων.

3.14. Η ΕΟΚΕ τονίζει εξάλλου τη σημασία της συμπληρωματικότητας μεταξύ αυτών των δραστηριοτήτων, ιδίως στην παραγωγή και προώθηση τοπικών, αγροδιατροφικών και δασοκομικών προϊόντων, αλλά και στις οικοδομικές δραστηριότητες. Η ΕΟΚΕ ζητεί από το παρατηρητήριο να εκπονήσει μελέτες σχετικά με τον προσδιορισμό των προβλημάτων και των αναγκών, καθώς και σχετικά με την αλληλεξάρτηση και τη συμπληρωματικότητά τους.

3.15. Το παρατηρητήριο θα πρέπει επίσης να μελετήσει το ζήτημα των γυναικών της υπαίθρου —ιδίως στις γεωργικές και τις μη γεωργικές επιχειρήσεις— η δραστηριότητα των οποίων ως επιχειρηματίες, συμβοηθούσες σύζυγοι ή οικογενειακές φροντιστρίες, καθώς και η κοινωνική συμμετοχή στην αγροτική ζωή συχνά δεν αναγνωρίζονται, και να διατυπώσει συστάσεις ορθών πρακτικών, ιδίως προκειμένου να στηρίξει τη δημιουργία οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων και να διευκολύνει τον συνδυασμό επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

3.16. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την καιρία σημασία του εθελοντισμού στην αγροτική ζωή, τόσο για τις οικονομικές όσο και για τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημόσιες δραστηριότητες, ο οποίος καθιστά δυνατή την εξάλειψη ή τον μετριασμό ορισμένων μειονεκτημάτων των αγροτικών περιοχών. Ζητεί από το παρατηρητήριο να μελετήσει την πτυχή του εθελοντισμού και να προτείνει μέτρα στήριξης και ενίσχυσης.

Το αγροτικό σχέδιο δράσης

3.17. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι τέσσερις τομείς προτεραιότητας, οι εννέα emblematicές πρωτοβουλίες και τα δεκαπέντε συνοδευτικά μέτρα καλύπτουν όλες τις δραστηριότητες και αποτελούν μια στέρεη βάση για τη μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, η οποία θα πρέπει να επικαιροποιηθεί ώστε να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη συμμετοχή των κρατών μελών, των περιφερειών και της κοινωνίας των πολιτών. Η διαδικασία επικαιροποίησης θα πρέπει να είναι διαφανής, χωρίς αποκλεισμούς και να διασφαλίζει ότι όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να συμβάλουν ενεργά στον καθορισμό των προτεραιοτήτων και των δράσεων που πρέπει να υλοποιηθούν. Η ΕΟΚΕ συνιστά το αγροτικό σχέδιο δράσης να περιλαμβάνει ειδικούς στόχους που θα συνδέονται με το αγροτικό περιβάλλον διαβίωσης, όπως την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την ψηφιακή συνδεσιμότητα, την κινητικότητα και τις μεταφορές, καθώς και τη στέγαση. Τα στοιχεία αυτά είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και για την ενίσχυση της ελκυστικότητας αυτών των περιοχών. Από την άλλη πλευρά, είναι ζωτικής σημασίας να σημειωθεί ότι η αγροτική θωράκιση θα πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της επικαιροποίησης.

3.18. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης θα πρέπει να δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις μικρές ή τις «ανθρώπινες κλίμακας» επιχειρήσεις, στις οικογενειακές οικονομικές δομές, στις δραστηριότητες τοπικής κλίμακας και σε εκείνες που προωθούν την τοπική απασχόληση. Μια εύρωστη πολιτική στήριξης των αγροτικών περιοχών μπορεί να τονώσει την οικονομία των αγροτικών περιοχών και να καταπολεμήσει την πληθυσμιακή συρρίκνωση.

3.19. Ωστόσο, μολονότι αναγνωρίζει ότι οι διατάξεις αυτές είναι σημαντικές κατευθύνσεις και υπενθυμίζει τη γνωμοδότηση NAT/839, στην οποία τονίζεται ήδη η σημασία μιας λεπτομερούς και λειτουργικής προσέγγισης, η ΕΟΚΕ επισημαίνει και πάλι την ανάγκη συμπλήρωσης και επικαιροποίησης, εμπράκτως, του σχεδίου δράσης. Προτείνει την ενσωμάτωση ειδικών μέτρων που συνδέονται με τη ζωή στην ύπαιθρο, όπως η πρόσβαση σε περίθαλψη και σε υπηρεσίες υγείας στο τοπικό επίπεδο, η αποκατάσταση των κατοικιών και των επαγγελματικών κτιρίων σύμφωνα με τα περιβαλλοντικά πρότυπα, η διαφύλαξη της πολιτιστικής, ιστορικής και γαστρονομικής κληρονομιάς, καθώς και της οικιστικής, βιομηχανικής και θρησκευτικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, η στήριξη των νέων επιχειρηματιών, η προώθηση της τοπικής τεχνολογίας, ο υπεύθυνος τουρισμός, η πολιτική προστασία, η καταπολέμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και η επεξεργασία των υδάτων, μεταξύ άλλων.

3.20. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το αγροτικό σχέδιο δράσης θα πρέπει να ενισχύσει σθεναρά τα μέτρα που σχετίζονται με την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, τη μαθητεία και την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Προτείνει τη δημιουργία ή την ενίσχυση προγραμμάτων Erasmus για τους αγροτικούς οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς.

3.21. Όπως και στη γνωμοδότηση NAT/839, η ΕΟΚΕ ζητεί σαφείς ειδικούς δείκτες που να αναφέρονται στο επίπεδο NUTS 3 και, ει δυνατόν, στο επίπεδο των τοπικών διοικητικών μονάδων (LAU) με συγκεκριμένο στόχο και αποτελεσματικό σύστημα παρακολούθησης για την αξιολόγηση της εφαρμογής του αγροτικού σχεδίου δράσης. Ειδικότερα, οι δείκτες αυτοί θα καταστήσουν δυνατή την προσαρμογή και τη βελτίωση των δράσεων που αναλαμβάνονται και την εκτίμηση του αντικτύπου τους, συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματικότητα του σχεδίου δράσης.

3.22. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το επικαιροποιημένο αγροτικό σχέδιο δράσης θα πρέπει να ενισχύσει σημαντικά και να αναπτύξει τις πολυάριθμες πρωτοβουλίες που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές και σημαντικές, κυρίως το Leader, τα έξυπνα χωριά και το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους, προωθώντας παράλληλα νέα πιλοτικά έργα και καινοτόμες πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.

3.23. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της πλατφόρμας αναζωογόνησης της υπαίθρου και των διαφόρων αγροτικών δικτύων, καθώς τα θεωρεί βασικά εργαλεία για την προώθηση της συνεργασίας και των εταιρικών σχέσεων μεταξύ των διαφόρων τομέων δραστηριότητας και των οικονομικών και κοινωνικών φορέων. Ενθαρρύνει σθεναρά τις αγροτικές κοινότητες, τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, καθώς και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να συμμετάσχουν ενεργά σε αυτά τα δίκτυα με σκοπό τη δημιουργία συνεργειών, την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των φορέων υλοποίησης έργων. Η προσέγγιση αυτή αποσκοπεί στην τόνωση της αγροτικής ανάπτυξης μέσω της ενθάρρυνσης συνεργατικών πρωτοβουλιών, συμβάλλοντας έτσι στην οικονομική και κοινωνική ισορροπία των αγροτικών περιοχών.

Για έναν προϋπολογισμό στο ύψος της πραγματικότητας και των πολιτικών δηλώσεων

3.24. Όπως και στις προηγούμενες παρατηρήσεις της (NAT/839), η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι τα κονδύλια που διατίθενται επί του παρόντος για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών δεν αντιστοιχούν στις πολιτικές δηλώσεις, τις οποίες και θεωρεί υπερβολικά ανεπαρκείς. Καλεί το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο να διαθέσουν σημαντικά κονδύλια, σύμφωνα με τις πολιτικές φιλοδοξίες, για τα αγροτικά προγράμματα.

3.25. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της χρήσης χρηματοδοτικών μέσων όπως το InvestEU και διερωτάται ως προς τη δημιουργία ενός νέου μέσου για τις αγροτικές δραστηριότητες, όπως το υφιστάμενο JESSICA ⁽¹⁰⁾ για το αστικό περιβάλλον, το οποίο θα αποσκοπεί επίσης στη στήριξη των νέων επιχειρηματιών της υπαίθρου. Το νέο αυτό μέσο θα μπορούσε να συνδυαστεί με συμβουλευτική στήριξη, μείωση του τραπεζικού κόστους και ισχυρά φορολογικά κίνητρα, ιδίως για τη στήριξη της δημιουργίας και της ανάκαμψης επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς της αγροτικής οικονομίας, καθώς και με υλικές και άυλες επενδύσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και την καλύτερη πρόσβαση στην αγορά.

3.26. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ προτείνει αποτελεσματικότερο συντονισμό μεταξύ των ταμείων της ΕΕ και συνιστά τη συμπλήρωσή τους με εθνικές και περιφερειακές χρηματοδοτήσεις από ίδιους πόρους, όπως η συμμετοχική χρηματοδότηση και τα εγγυοδοτικά και αλληλεγγυητικά συστήματα. Ζητεί το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης να στηρίξει αυτή τη χρηματοδότηση σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο και τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ισχυρές φορολογικές διατάξεις για την ενθάρρυνση τοπικών και οικογενειακών επενδύσεων από τους πολίτες σε οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες στις αγροτικές περιοχές. Είναι επιτακτική ανάγκη να τονιστεί ότι ο συντονισμός αυτός θα πρέπει να περιλαμβάνει την αγροτική θωράκιση, ώστε να διασφαλίζεται ότι η χρηματοδότηση ευθυγραμμίζεται με τις ανάγκες και την πραγματικότητα των αγροτικών περιοχών.

3.27. Άλλωστε, το ΜΟΑΠ αναφέρεται στη συμβολή πολλών ευρωπαϊκών ταμείων στην αγροτική ανάπτυξη. Ωστόσο, ο αριθμός τους, οι διαφορές ως προς τις διαδικασίες που αφορούν ειδικά κάθε ταμείο, καθώς και τα κριτήρια πολλαπλής συμμόρφωσης που ισχύουν ειδικά σε κάθε κράτος μέλος, οδηγούν σε σύγχυση και διοικητική πολυπλοκότητα που μπορεί να αποθαρρύνει τους φορείς υλοποίησης έργων.

3.28. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τις αγροτικές περιοχές, οι οποίες εμπίπτουν κυρίως στην πολιτική συνοχής και στην κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ). Η διάρθρωση αυτή δεν επιτρέπει να δίνονται συνεκτικές και επαρκείς λύσεις σε όλες τις προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζουν οι εν λόγω περιοχές. Κατά την ΕΟΚΕ, το πρόβλημα έγκειται στο ότι η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης δεν είναι ούτε γεωργική πολιτική ούτε πολιτική συνοχής, αλλά συνδυασμός διαφόρων ευρωπαϊκών πολιτικών για την ανάπτυξη μεμονωμένων περιοχών, εμπίπτει δε στο επίπεδο ταξινόμησης των LAU, κάτω από το επίπεδο NUTS 3.

3.29. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη ουσιαστικού προβληματισμού σχετικά με την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης μετά το 2027. Προτείνει τη χάραξη αυτής της νέας πολιτικής, προκειμένου να εφαρμοστούν αποτελεσματικά το αγροτικό σχέδιο δράσης και το αγροτικό σύμφωνο. Η εν λόγω πρόταση αποσκοπεί στην υλοποίηση ενός μακρόπνοου οράματος, με τη νέα πολιτική να βασίζεται σε όλα τα διαθέσιμα ταμεία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που μνημονεύονται στην ανακοίνωση για το ΜΟΑΠ, και να συνοδεύεται από νέα μέτρα που προτείνονται στην παρούσα γνωμοδότηση, για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των αγροτικών περιοχών. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι αυτή η πρόταση δεν απαιτεί τη μεταφορά κονδυλίων από την ΚΓΠ, αλλά την άντληση των αναγκαίων πόρων για τη δημιουργία αυτής της νέας πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης.

3.30. Δεδομένης της πολυπλοκότητας των πηγών χρηματοδότησης και των ειδικών κριτηρίων τους, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να δημιουργηθούν περιφερειακά ενιαία σημεία επαφής ή υπηρεσίες μίας στάσης όσο το δυνατόν πλησιέστερα στις τοπικές πρωτοβουλίες, ιδανικά σε επίπεδο NUTS 3, για τον συντονισμό όλων των ευρωπαϊκών ταμείων και των εθνικών και περιφερειακών ταμείων που προορίζονται για την υλοποίηση του αγροτικού σχεδίου δράσης, στα οποία θα μπορούν να απευθύνονται οι φορείς υλοποίησης αγροτικών έργων. Η διαχείριση αυτών των περιφερειακών ενιαίων σημείων επαφής θα μπορούσε να γίνεται αποτελεσματικά από επιτροπές παρακολούθησης αποτελούμενες από δημόσιες και διοικητικές αρχές, οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο NUTS 3. Οι εν λόγω επιτροπές παρακολούθησης που συγκροτούνται σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο θα μπορούσαν να είναι οι ίδιες με εκείνες που προβλέπονται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής από τον κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση.

3.31. Ταυτόχρονα, θα ήταν σκόπιμο να δρομολογηθεί σε κάθε περιφέρεια, σε επίπεδο NUTS 3 ή NUTS 2, ένα ευρύ πρόγραμμα ενημέρωσης και κατάρτισης των ενδιάμεσων διοικητικών οργανισμών που εκπροσωπούν τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς και των τοπικών αρχών σχετικά με τις δυνατότητες παρέμβασης που προσφέρουν τα ταμεία αγροτικής ανάπτυξης.

⁽¹⁰⁾ Κοινή ευρωπαϊκή υποστήριξη για βιώσιμες επενδύσεις σε αστικές περιοχές: <https://www.eib.org/en/publications/jessica>.

Συμμετοχή των κρατών μελών και εφαρμογή του αγροτικού σχεδίου δράσης

3.32. Ορισμένα κράτη μέλη και περιφέρειες έχουν υιοθετήσει συστήματα αγροτικής ανάπτυξης, όπως τα εθνικά αγροτικά θεματολόγια. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δημοσίευση του εγγράφου στρατηγικού προσανατολισμού με τίτλο «Υλοποίηση του αγροτικού συμφώνου στα κράτη μέλη», το οποίο εντοπίζει όλα αυτά τα συστήματα και παρουσιάζει τα βασικά στοιχεία ή τα «συστατικά» που απαιτούνται για την κινητοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών και την προώθηση των συντονισμένων δράσεων. Το έγγραφο μπορεί να χρησιμεύσει ως οδηγός για τα κράτη μέλη και τους αγροτικούς φορείς. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη συντονισμού αυτών των συστημάτων και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν το αγροτικό σύμφωνο σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, με βάση τις ορθές πρακτικές που περιγράφονται στη δημοσίευση, όπως το εθνικό αγροτικό σύμφωνο της Τσεχικής Δημοκρατίας.

3.33. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η επιτυχία του μακρόπνοου οράματος εξαρτάται από την προσήλωση όλων των κρατών μελών, των περιφερειών και των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου. Στις γνωμοδοτήσεις της NAT/820 ⁽¹⁾ και NAT/839, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, προκειμένου να καταστεί πραγματική πηγή εμπνευσης, το όραμα πρέπει να υποστηριχθεί σθεναρά από έναν ευρωπαϊκό χάρτη δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των αγροτικών και αστικών περιοχών, ο οποίος θα βασιστεί στις αρχές των υφιστάμενων εθνικών συστημάτων και θα δημοσιευτεί σε όλες τις γλώσσες για να ευνοηθούν η κατανόηση και η συμμετοχή.

3.34. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί την επικαιροποίηση του αγροτικού σχεδίου δράσης, ώστε να προσδιοριστούν κυρίως οι κανόνες και οι δεσμεύσεις των κρατών μελών και των περιφερειών ως προς την αγροτική ανάπτυξη, καθώς και τα πρότυπα διακυβέρνησης που διέπουν τις εταιρικές σχέσεις και τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των επιχειρησιακών μέτρων. Η προσέγγιση αυτή πρέπει να διασφαλίζει ένα όραμα πιο πλήρες, ολοκληρωμένο και προορατικό, υποστηριζόμενο από σαφείς στόχους με συγκεκριμένες προθεσμίες και αυστηρή παρακολούθηση.

Συμμετοχή όλων των αγροτικών φορέων

3.35. Η επιτυχία του ΜΟΑΠ εξαρτάται και από την κινητοποίηση των ενδιαφερόμενων φορέων, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και από τον βαθμό συμμετοχής τους στον καθορισμό των προγραμμάτων δράσης. Ωστόσο, πολλές εθνικές ή περιφερειακές διοικητικές αρχές δεν τους εμπλέκουν επαρκώς στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης ή περιορίζονται σε διαβουλεύσεις μαζί τους χωρίς πραγματικό αποτέλεσμα.

3.36. Όπως και στη γνωμοδότηση NAT/893, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι νέοι αποτελούν σημαντικούς πυλώνες της αγροτικής ανάπτυξης, όπως και οι ηλικιωμένοι και οι συνταξιούχοι, οι περισσότεροι από τους οποίους συμμετέχουν ενεργά στην οικονομική και συλλογική ζωή των αγροτικών περιοχών. Είναι σημαντικό να συμμετέχουν πλήρως αυτοί οι σημαντικοί οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς στην υλοποίηση του αγροτικού οράματος και να ληφθούν υπόψη η πραγματική τους κατάσταση και οι ανάγκες τους στο αγροτικό σύμφωνο και στο αγροτικό σχέδιο δράσης.

3.37. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το επίπεδο και την ποιότητα της συμμετοχής των εκπροσώπων των διαφόρων αγροτικών φορέων στα μέτρα του αγροτικού συμφώνου. Ζητεί ενισχυμένη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα, ιδίως σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τη μορφή πολυεπίπεδης και πολυσυμμετοχικής διακυβέρνησης, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα κάθε περιοχής και στις ειδικές ανάγκες των ενδιαφερομένων.

3.38. Η ΕΟΚΕ συνιστά:

- να ενσωματωθεί η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ) ⁽¹²⁾ και να εφαρμοστεί στην αγροτική ανάπτυξη η αρχή της εταιρικής σχέσης του άρθρου 8 (Περιεχόμενο της συμφωνίας εταιρικής σχέσης) του ΚΚΔ, καθώς και οι διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση ⁽¹³⁾, ιδίως σε σχέση με τη σύσταση επιτροπών διαχείρισης σε περιφερειακό ή σε τοπικό επίπεδο·

⁽¹¹⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ» [COM(2021) 345 final] (EE C 290 της 29.7.2022, σ. 137).

⁽¹²⁾ Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων (COM/2018/375 final - 2018/0196 (COD)).

⁽¹³⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 240/2014 της Επιτροπής, της 7ης Ιανουαρίου 2014, σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων (EE L 74 της 14.3.2014, p. 1).

- να αποσαφηνιστούν οι κανόνες για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, ώστε αυτά να συμμετέχουν με τον βέλτιστο τρόπο·
- να κατοχυρωθεί η αρχή της εταιρικής σχέσης στους εκ των προτέρων όρους της μελλοντικής πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης και να εξαρτάται η κατανομή των κονδυλίων της ΕΕ από την εφαρμογή της.

Απλοποίηση των διαδικασιών

3.39. Για να διευκολυνθεί η πρόσβαση στα ευρωπαϊκά κονδύλια, η ΕΟΚΕ ζητεί σημαντική μείωση της γραφειοκρατίας για τους φορείς υλοποίησης έργων και τους δικαιούχους. Μολονότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει απλοποιήσει σημαντικά τις διαδικασίες υποβολής έργων, λογιστικών και λοιπών ελέγχων, ψηφιοποίησης και πληρωμών, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές, οι οποίες οφείλονται ιδίως στην εφαρμογή πρόσθετων διαδικασιών και ρυθμίσεων από ορισμένα κράτη μέλη (υπερβολική ρύθμιση).

3.40. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι αυτές οι διοικητικές δυσκολίες αποτελούν συχνά πηγή διαφορών για τους φορείς υλοποίησης έργων, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, καθυστερήσεων πληρωμών και αδικαιολόγητου υπερβολικού όγκου λογιστικών και άλλων ελέγχων. Εκτός από το γεγονός ότι οι διαφορές αυτές αποθαρρύνουν τους φορείς υλοποίησης των έργων, ενδέχεται να προκαλέσουν σοβαρές οικονομικές δυσκολίες στους δικαιούχους, οι οποίες ενίοτε οδήγησαν στην παύση αξιόπιστων δραστηριοτήτων, απλώς και μόνο λόγω της ακαμψίας και των αδυναμιών ορισμένων διαχειριστικών αρχών. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η ταχεία επίλυση των διαφορών, η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία εναλλακτικών συστημάτων επίλυσης διαφορών, όπως το σύστημα SOLVIT ⁽¹⁴⁾, με την υποστήριξη του διαμεσολαβητικού έργου των συμβούλων σε ενδιάμεσους οργανισμούς και, όπου είναι αναγκαίο, τη δημιουργία διαμεσολαβητών σε επίπεδο NUTS 3 ή εντός των τοπικών αρχών. Αυτός ο ρόλος της ταχείας διεκπεραίωσης των διαφορών θα μπορούσε επίσης να ανατεθεί στις επιτροπές παρακολούθησης που αναφέρονται στο παραγράφο 3.29.

3.41. Για την προώθηση των έργων μικρής κλίμακας και των συλλογικών έργων στις αγροτικές περιοχές σύμφωνα με την αρχή «Σκέψου πρώτα σε μικρή κλίμακα» της Small Business Act (SBA) ⁽¹⁵⁾, η ΕΟΚΕ προτείνει ειδικότερα:

- να εφαρμοστεί η αρχή της αναλογικότητας με την πρόβλεψη εξαιρετικά απλοποιημένων διαδικασιών «de minimis» ή ελέγχου για τα μικρά έργα καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου, ώστε να δοθεί η δυνατότητα να μειωθούν, να απλοποιηθούν ή ακόμη και να καταργηθούν οι τελικοί έλεγχοι·
- να μην απαιτείται από τον δικαιούχο αρχική χρηματοδότηση, με την καταβολή μιας πρώτης πληρωμής πριν από την έναρξη του έργου, καθώς και να τηρείται η νομοθεσία της ΕΕ όσον αφορά τις προθεσμίες πληρωμών·
- να επιτρέπονται συστήματα εγγυήσεων διαφορετικά από τα συστήματα τραπεζικών εγγυήσεων, ιδίως στην περίπτωση συλλογικών έργων τα οποία διαχειρίζονται υπεύθυνοι και αξιόπιστοι ενδιάμεσοι οργανισμοί·
- να εφαρμόζεται η αρχή «μόνον άπαξ» της Small Business Act, που θα επιτρέπει στους φορείς υλοποίησης έργων να διενεργούν μόνο μία φορά διαδικασίες διοικητικού ελέγχου στις άμεσες διαχειριστικές αρχές, οι οποίες θα είναι αρμόδιες να τις μεταφέρουν στο εθνικό και το ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στήριξη ενδιάμεσων οργανισμών

3.42. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι οι περισσότεροι αγροτικοί φορείς, οι οποίοι συχνά συμμετέχουν σε έργα μικρής κλίμακας, εξαρτώνται πρωτίτως από συλλογικές δράσεις τις οποίες αναλαμβάνουν οργανισμοί που τους αντιπροσωπεύουν σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο για την πρόσβαση στη χρηματοδότηση της ΕΕ λόγω διοικητικού φόρτου και καθυστερήσεων πληρωμών. Επιπλέον, οι οργανισμοί αυτοί παρέχουν επίσης ουσιαστική στήριξη και καθοδήγηση, ιδίως στις μικρομεσαίες και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

3.43. Η ΕΟΚΕ ζητεί να συμπεριληφθούν στο αγροτικό σχέδιο δράσης μέτρα για τη στήριξη των οργανισμών αυτών, καθώς και να έχουν αυτοί εύκολη πρόσβαση στις πιστώσεις τεχνικής βοήθειας που προβλέπονται στα προγράμματα, όπως και να επωφελούνται από μέτρα ανάπτυξης ικανοτήτων που θα τους επιτρέπουν να υλοποιούν τις δράσεις τους.

⁽¹⁴⁾ https://ec.europa.eu/solvit/index_el.htm.

⁽¹⁵⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών - Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις Μια «Small Business Act» για την Ευρώπη : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52008DC0394>.

Ενίσχυση της επικοινωνίας και της ενημέρωσης

3.44. Η επιτυχία του αγροτικού οράματος εξαρτάται από την κινητοποίηση των τοπικών φορέων, των πολιτών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών, ιδίως των δημάρχων αγροτικών δήμων. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι πολλοί από αυτούς τους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς δεν έχουν επίγνωση του μακρόπνοου οράματος και των ευκαιριών που προσφέρουν το αγροτικό σύμφωνο και το σχέδιο δράσης, μολονότι οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο. Σημειώνει επίσης ότι, μέχρι στιγμής, τα εθνικά και περιφερειακά μέσα ενημέρωσης τα έχουν πρακτικά αγνοήσει.

3.45. Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δρομολογήσει μια ιδιαίτερα δυναμική επικοινωνιακή στρατηγική με όλους τους ενδιαφερόμενους ευρωπαϊκούς εταίρους, η οποία θα περιλαμβάνει εθνικές, περιφερειακές και τοπικές εκδηλώσεις. Προτείνει επίσης να διοργανωθούν προγράμματα κατάρτισης μέσω των δικτύων των οργανισμών που εκπροσωπούν τους αγροτικούς φορείς.

3.46. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να την ενημερώνει τακτικά σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται και την πρόοδο που σημειώνεται.

Βρυξέλλες, 25 Απριλίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE